

પરિશિષ્ટ-૩ (KYC દસ્તાવેજો)

SEBI અને કોમોડિટી એક્સચેન્જો દ્વારા વિહિત કર્યા અનુસાર સભ્યો, અધિકૃત વ્યક્તિઓ અને ગ્રાહકોના હક્કો અને ફરજો

1. એક્સચેન્જ/SEBI દ્વારા વ્યાખ્યાયિત કરાયેલા નિયમો, પેટા-નિયમો અને વ્યાપારના નિયમો/નિયમનો તેમજ વિવિધ સમયે જાહેર કરાયેલા પરિપત્રો/નોટિસ પ્રમાણે એક્સચેન્જ ઉપર લેવડ-દેવડ માટે ગ્રાહક કોમોડિટીઝ/કોન્ટ્રાક્ટસ/અન્ય સાધનોમાં રોકાણ/ટ્રેડ કરી શકશે.
 2. એક્સચેન્જના તમામ નિયમો, પેટા-નિયમો અને વ્યાપારના નિયમો તથા SEBI દ્વારા નિયમો અને ધારાધોરણો હેઠળ જાહેર કરવામાં આવેલા પરિપત્રો/નોટિસ તેમજ વિવિધ સમયે સરકારી સત્તામંડળ દ્વારા અમલમાં મૂકવામાં આવેલા સંબંધિત જાહેરનામા સાથે સભ્ય, અધિકૃત વ્યક્તિ અને ગ્રાહક બંધાયેલા રહેશે.
 3. ગ્રાહકે કોમોડિટીઝ અને/અથવા ડેરિવેટિવ્ઝ કોન્ટ્રાક્ટ્સમાં લેવડ-દેવડ કરવા બાબતે અને સભ્યો મારફતે પોતાના ઓર્ડરને અમલમાં મૂકે તેવી અપેક્ષા રાખતા પહેલાં સભ્યની ક્ષમતાઓ અંગે પોતાની જાતને સંતુષ્ટ કરવી જોઈએ, આ ઉપરાંત સભ્ય ઓર્ડરનો અમલ કરે તે પહેલાં સભ્યની આ પ્રકારની ક્ષમતાઓ અંગે ગ્રાહકે વિવિધ સમયે પોતાની જાતને સંતુષ્ટ કરવી જોઈએ.
 4. સભ્યએ ગ્રાહકની વાસ્તવિકતા અને નાણાંકીય સહરતા તથા તેના દ્વારા ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવતી સેવાઓ સંબંધિત નાણાકીય હેતુ વિશે પોતાની જાતને સંતુષ્ટ કરવી જોઈએ.
 5. સભ્યએ તેના દ્વારા જે લેવડ-દેવડ કરવાની છે, તે સંબંધિત જવાબદારીઓ તેમજ સભ્ય દ્વારા કરવામાં આવતા કાર્યો સંબંધિત કોઈપણ પ્રકારની મર્યાદાઓ, જવાબદારીઓ અને ક્ષમતાઓ અંગે ગ્રાહકને જાણકારી આપવા સભ્યએ પગલાં ભરવા જોઈશે.
 6. વ્યવસાયિક અડગતાની જરૂરિયાતો
 - a. સભ્ય જ્યારે નાણાકીય કરારમાં દાખલ થાય છે અથવા તે હેઠળ કોઈ જવાબદારી નિભાવે છે ત્યારે સભ્યએ વ્યવસાયિક ખંત રાખવો જોઈએ.
 - b. "વ્યવસાયિક ખંત"નો અર્થ કૌશલ અને કાળજીના ધોરણો કે જે સભ્ય ગ્રાહક સાથે રાખે તેવી વ્યાજબી અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે, જે અનુરૂપ છે -
 - i. પ્રામાણિક બજાર વ્યવહાર;
 - ii. સારા વિશ્વાસનો સિદ્ધાંત;
 - iii. ગ્રાહકની જાણકારી, અનુભવ અને તજજ્ઞતાનું સ્તર;
 - iv. નાણાકીય ઉત્પાદન*માં અંકિત પ્રકૃતિ અને જોખમના અંશ અથવા ગ્રાહક દ્વારા ઉપલબ્ધ કરાતી નાણાકીય સેવાઓ; અને
 - v. સભ્ય પર ગ્રાહકની પરાધીનતાની હદ.
- *કોમોડિટી વ્યુત્પન્ન કરાર
7. સભ્યની ગ્રાહક સાથેની તમામ લેવડ-દેવડમાં અધિકૃત વ્યક્તિએ તમામ પ્રકારનો સહયોગ અને સહકાર આપવો જોઈએ.

ગ્રાહક માટેની માહિતી

8. સભ્ય દ્વારા 'એકાઉન્ટ ઓપનિંગ ફોર્મ'માં માંગવામાં આવેલી તમામ માહિતી ગ્રાહકે સહાયક વિગતો સાથે ઉપલબ્ધ કરાવવાની રહેશે, જે કોમોડિટી એક્સચેન્જ/ SEBI દ્વારા વિવિધ સમયે ફરજિયાત બનાવવામાં આવ્યું છે.
9. એકાઉન્ટ ઓપનિંગ દસ્તાવેજમાં ગ્રાહકે તમામ ફરજિયાત જોગવાઈઓથી પોતાની જાતને પરિચિત કરાવવાની રહેશે. સભ્યો દ્વારા દર્શાવવામાં આવેલા વધારાના કલોઝ અથવા દસ્તાવેજ ફરજિયાત નહિ હશે; જેથી ગ્રાહક દ્વારા ચોક્કસ સ્વીકારને આધીન રહેશે.
10. એકાઉન્ટ ખોલવામાં આવ્યું હોય તે સમયે અથવા તે બાદ 'એકાઉન્ટ ઓપનિંગ ફોર્મ'માં જો કોઈ બદલાવ હોય તો ગ્રાહકે તાત્કાલિક ધોરણે સભ્યને આની જાણકારી આપવાની રહેશે; આમાં અરજી પાછી ખેંચી લેવી/નાદારીની અરજી અથવા કોઈપણ અરજી કે જે તેની ક્ષમતા સાથે સંકળાયેલી હોય. ગ્રાહકે સમયાંતરે સભ્યને પોતાની નાણાકીય માહિતી અંગેની જાણકારી/તેમાં સુધારા અંગેની જાણકારી આપવી જોઈએ.

11. A. નાણાકીય કરારોમાં અન્યાયી શરતો આરક્ષણ**

- a. બિન વાટાઘાટ કરારની અયોગ્ય શરતો રદબાતલ કરવામાં આવશે.
 - b. શરત અયોગ્ય હશે જો તે -
 - i. ગ્રાહકોની ખોટ હેઠળ, નાણાકીય કરાર હેઠળ અધિકારો અને પક્ષો જવાબદારી નોંધપાત્ર અસંતુલન માટેનું કારણ બને છે; અને
 - ii. સભ્યના કાયદેસર હિતોનું રક્ષણ કરવું વ્યાજબી પણે જરૂરી નથી.
 - c. શરતો અયોગ્ય હોય ત્યારે આ પરિબળો ધ્યાનમાં લેવામાં આવશે, જેમાં સમાવેશ થાય છે -
 - i. નાણાકીય કરાર હેઠળ નાણાકીય ઉત્પાદન અથવા નાણાકીય સેવા પ્રકૃતિ કામ કરે છે;
 - ii. શરતોની પાર્દશક્તિની હદ;
- **કોમોડિટી એક્સચેન્જ દ્વારા પ્રસ્તાવિત કરારો**
- iii. સમાન નાણાકીય ઉત્પાદનો અને નાણાકીય સેવાઓ માટે અન્ય નાણાકીય કરારો સાથે ગ્રાહકને સરખામણી કરવા પરવાનગી આપે તે શરતની હદ; અને
 - iv. સંપૂર્ણપણે નાણાકીય કરાર અને અન્ય કોઈ કરારની શરતો કે જેના પર તે આધાર રાખે છે.
- d. શરત પારદર્શક છે જો તે -
 - i. તે વ્યાજબી સાદી ભાષામાં વ્યક્ત કરવામાં આવેલ હોય કે જે ગ્રાહક દ્વારા સમજવામાં સરળ હોય;
 - ii. સુવાચ્ય અને સ્પષ્ટ રીતે રજૂ થાય છે; અને
 - iii. શરતો દ્વારા પ્રભાવિત ગ્રાહકો દ્વારા પહેલેથી ઉપલબ્ધ હોય.
- e. જો નાણાકીય કરારની શરતો 11.A.c મુદ્દા હેઠળ અયોગ્ય નિર્ધારિત કરવામાં આવે, પક્ષોને નાણાકીય કરાર અમલમાં હોવા સક્ષમ હોય તે હદ સુધી અયોગ્ય શરત સિવાયની નાણાકીય કરારની બાકીની શરતો બાધ્ય હોવાનું ચાલુ રહેશે.

11.B.

- a. "બિન-વાટાઘાટી કરાર"નો અર્થ કરાર કે જેની શરતો, મુદ્દો 11.C. (નીચે આપેલ છે) માં સમાવિષ્ટ શરતો સિવાય નાણાકીય કરારના પક્ષો વચ્ચે વાટાઘાટ કરી નહિ શકાય અને જેમાં સમાવિષ્ટ છે -
 - i. નાણાકીય કરાર કે જેમાં, ગ્રાહક સાથે સંબંધિત, સભ્ય પાસે નાણાકીય કરારોની શરતો નિર્ધારિત કરવા માટે નોંધપાત્ર વધુ સોદાબાજી સત્તા હોય છે; અને
 - ii. કરારનું પ્રમાણિત સ્વરૂપ.
- b. "કરારનું પ્રમાણિત સ્વરૂપ"નો અર્થ નાણાકીય કરાર કે જે ગ્રાહકો માટે નોંધપાત્ર રીતે વાટાઘાટો નહિ કરી શકાય તેવો છે, મુદ્દો 11.C.માં સમાવિષ્ટ શરતો સિવાય.
- c. જો નાણાકીય કરારની અમુક શરતોની ફોર્મમાં ચર્ચા કરવામાં આવેલ હોય, નાણાકીય કરારને બિન-વાટાઘાટી કરાર તરીકે સંબોધવામાં આવી શકે છે જો આમના દ્વારા સૂચવાયેલ હોય -
 - i. નાણાકીય કરારની એકદંર અને મૂળ આકારણી; અને
 - ii. નાણાકીય કરારની આસપાસના નોંધપાત્ર સંજોગો
- d. દાવામાં કે નાણાકીય કરાર બિન-વાટાઘાટી કરાર છે, જેને અન્યથા દર્શવવાની જવાબદારી સભ્ય ઉપર રહેશે.

11. C.

- a. ઉપરોક્ત નાણાકીય કરારની શરતોને લાગુ નથી જો તે -
 - i. નાણાકીય કરારની વિષય વસ્તુને વ્યાખ્યાયિત કરે છે;
 - ii. નાણાકીય કરાર હેઠળ નાણાકીય ઉત્પાદ અથવા નાણાકીય સેવાની જોગવાઈઓ માટે કિંમત કે જે ચૂકવાયેલ હોય, અથવા ચૂકવવા પાત્ર હોય તે સેટ કરે છે અને ગ્રાહક સામે સ્પષ્ટરીતે જાહેર કરવામાં આવેલ હોય; અથવા
 - iii. કોઈપણ કાયદા અથવા નિયમનો હેઠળ આવશ્યક હોય, અથવા સ્પષ્ટરીતે પરવાનગી આપવામાં આવેલ હોય.
- b. 11.C. મુદ્દા હેઠળની છૂટ શરત કે જે રકમની ચૂકવણી સાથે સંબંધિત છે તેને લાગુ નથી કે જે કોઈપણ ઘટના બનવા અથવા ન બનવા સાથે આકસ્મિક હોય.

12. સભ્ય અને અધિકૃત વ્યક્તિ ગ્રાહક દ્વારા એકાઉન્ટ ઓપનિંગ ફોર્મમાં આપવામાં આવેલી તમામ માહિતી અથવા ગ્રાહક સંબંધિત અન્ય માહિતી, ગુપ્તતા સંબંધિત જાળવી રાખવાની રહેશે અને આ ઉપરાંત જો કાનૂની/નિયમાકીય જરૂરિયાતોને બાદ કરતાં આ માહિતી કોઈપણ વ્યક્તિ / સત્તામંડળ સમક્ષ જાહેર કરવી જોઈએ નહીં. જોકે, ગ્રાહકની મંજૂરી મેળવ્યાં બાદ સભ્ય તેના ગ્રાહકની માહિતી કોઈપણ વ્યક્તિ અથવા સત્તામંડળ સમક્ષ જાહેર કરી શકે છે.

13. A. વ્યક્તિગત માહિતી અને ગોપનીયતાનું રક્ષણ

- a. "વ્યક્તિગત માહિતી"નો અર્થ કોઈપણ માહિતી કે જે ગ્રાહક સાથે સંબંધિત હોય અથવા ગ્રાહકની ઓળખને સીધી કે આડકતરી રીતે હસ્તક્ષેપિત કરે છે, અને તેમાં સમાવેશ થાય છે -
 - i. નામ અને સંપર્ક માહિતી;
 - ii. બાયોમેટ્રિક માહિતી, વ્યક્તિગત કિસ્સામાં
 - iii. ટ્રાન્ઝેક્શન્સ સંબંધિત માહિતી, અથવા નાણાકીય ઉત્પાદનોના હોલ્ડિંગ
 - iv. નાણાકીય સેવાઓના ઉપયોગ સંબંધિત માહિતી; અથવા
 - v. આવી અન્ય માહિતી કે જેની સ્પષ્ટતા કરવામાં આવી હોય.

13. B.

a. સભ્યએ -

- i. નાણાકીય ઉત્પાદ અથવા નાણાકીય સેવાઓની જોગવાઈઓ માટે આવશ્યકતા વધુ ગ્રાહક સંબંધિત વ્યક્તિગત માહિતી ભેગી કરવી જોઈએ નહિ;
- ii. ગ્રાહક સંબંધિત વ્યક્તિગત માહિતીની ગોપનીયતા જાળવે છે અને તેને ત્રીજા પક્ષ સમક્ષ જાહેર કરતાં નથી, સિવાય કે 13.B.b હેઠળ સ્પષ્ટરીતે પરવાનગી આપવામાં આવેલ હોય;
- iii. ગ્રાહક સાથે સંબંધિત કોઈપણ માહિતી કે જે તે રાખે છે તેને સચોટ, અદ્યતન અને સંપૂર્ણ સુનિશ્ચિત કરવા શ્રેષ્ઠ પ્રયાસો કરવા;
- iv. સુનિશ્ચિત કરો કે ગ્રાહક તેમની વ્યાજબી વ્યક્તિગત માહિતીને ઍક્સેસ કરી શકે, નિયામક કોઈપણ અપવાદોની સ્પષ્ટતા કરે તેને આધીન; અને
- v. ગ્રાહકોને તેમની વ્યક્તિગત માહિતી સુધારવા માટેની અસરકારક તકની પરવાનગી એ સુનિશ્ચિત કરવા આપો કે સભ્ય દ્વારા મેળવવામાં આવેલ માહિતી સચોટ, અપ-ટૂ-ડેટ અને સંપૂર્ણ છે.

b. સભ્ય ગ્રાહક સંબંધિત વ્યક્તિગત માહિતીને ત્રીજા પક્ષને તો જ જાહેર કરી શકશે જો -

- i. ગ્રાહકને સંમતિ નકારવાની અસરકારક તક આપ્યા બાદ, જાહેરાત માટે ગ્રાહકની લિખિત માહિતીપ્રદ સંમતિ અગાઉથી મેળવવામાં આવી હોય;
- ii. ગ્રાહકે જાહેરાત કરવા માટે નિર્દેશ આપેલ હોય;
- iii. નિયામકે જાહેરાતને માન્યતા અથવા આદેશ આપ્યો હોય, અને સિવાય કે સંબંધિત કાયદા અથવા નિયમનો દ્વારા પ્રતિબંધિત હોય; ગ્રાહકને આવી જાહેરાત સામે આવો કાયદો અને નિયમનો હેઠળ રજૂ કરવાની તક આપવામાં આવેલ હોય;
- iv. જાહેરાત કોઈપણ કાયદો અથવા નિયમનો હેઠળ આવશ્યક હોય, અને સિવાય કે સંબંધિત કાયદા અથવા નિયમનો દ્વારા પ્રતિબંધિત હોય; ગ્રાહકને આવી જાહેરાત સામે આવો કાયદો અને નિયમનો હેઠળ રજૂ કરવાની તક આપવામાં આવેલ હોય;
- v. જાહેરાત સીધી રીતે ગ્રાહકની નાણાકીય ઉત્પાદ અથવા નાણાકીય સેવાની જોગવાઈઓ સાથે સંબંધિત હોય, જો સભ્ય -

1. ગ્રાહકને અગાઉથી જણાવે કે વ્યક્તિગત માહિતીને ત્રીજા પક્ષ સાથે શેર કરી શકાય છે; અને
2. ત્રીજો પક્ષ વ્યક્તિગત માહિતીની ગોપનીયતાનું આ ભાગ હેઠળ આવશ્યકતા છે તે મૂજબ જ જાળવણી કરે છે તે સુનિશ્ચિત કરવા માટેની વ્યવસ્થા કરે છે; અથવા

- vi. જાહેરાત વાસ્તવિક અથવા સંભવિત છેતરપિંડી, અનધિકૃત વ્યવહારો કે દાવાઓ સામે રક્ષણ કરવા અથવા બચાવવા કરવામાં આવેલ હોય, જો સભ્ય ત્રીજો પક્ષ વ્યક્તિગત માહિતીની ગોપનીયતાનું આ ભાગ હેઠળ આવશ્યકતા છે તે મૂજબ જ જાળવણી કરે છે તે સુનિશ્ચિત કરવા માટેની વ્યવસ્થા કરે છે.-

c. "ત્રીજો પક્ષ"નો અર્થ સંબંધિત સભ્ય સિવાયની કોઈપણ વ્યક્તિ થાય છે, સભ્ય જે સમુહમાં હોય તે જ સમુહમાંની વ્યક્તિ સહિત.

14. A. પ્રારંભિક અને ચાલુ રહેવા બંને પર વ્યાજબી જાહેરાતની જરૂરિયાત

- a. સભ્યએ માહિતીની વ્યાજબી જાહેરાતને સુનિશ્ચિત કરવું જ જોઈશે કે જે ગ્રાહક દ્વારા માહિતીપ્રદ વ્યવહારનો નિર્ણય કરવા માટે આવશ્યક હોય.
- b. વ્યાજબી જાહેરાત કરવા માટે, માહિતિ પૂરી પડાવી જ જોઈશે -
 - i. ગ્રાહક નાણાકીય કરારમાં દાખલ થાય એ પહેલાં પર્યાપ્તરીતે, આથી ગ્રાહકને માહિતી સમજવા માટે વ્યાજબી સમય મળે છે;
 - ii. લેખિતમાં અને એ રીતે કે ચોક્કસ શ્રેણીમાંના ગ્રાહક દ્વારા સમજવામાં આવે; અને
 - iii. એ રીતે કે જે ગ્રાહકને નાણાકીય ઉત્પાદ અથવા નાણાકીય સેવાની અન્ય સમાન નાણાકીય ઉત્પાદ અથવા નાણાકીય સેવા સાથે વ્યાજબી સરખામણી કરવા સક્ષમ બનાવે છે.
- c. નાણાકીય ઉત્પાદ અથવા નાણાકીય સેવા સંબંધિત માહિતી સાથે સંબંધિત માહિતીના પ્રકારો કે જે ગ્રાહક સામે જાહેર થવા જ જોઈએ, જેમાં આ સંબંધિત માહિતીઓનો સમાવેશ થઈ શકે છે -
 - i. નાણાકીય ઉત્પાદ અથવા નાણાકીય સેવાના તેની વિશેષતાઓ, લાભો અને ગ્રાહકોને જોખમો સહિતની મુખ્ય લાક્ષણિકતાઓ;
 - ii. નાણાકીય ઉત્પાદ અથવા નાણાકીય સેવા માટે કરવામાં આવતી વિચારણા અથવા જે રીતે વિચારણા કરવામાં આવે છે;
 - iii. નાણાકીય ઉત્પાદ અથવા નાણાકીય કરારમાં કોઈપણ શરતનું અસ્તિત્વ, તેને બાકાત રાખવી અથવા તેની શરત;
 - iv. સભ્યની ઓળખ, નિયામક સ્થિતિ અને જોડાણ સહિત સભ્યની પ્રકૃતિ, વિશેષતાઓ અને હકો;
 - v. સભ્યની સંપર્ક વિગતો અને સભ્ય અને ગ્રાહક વચ્ચે ઉપયોગમાં લેવામાં આવનાર સંચાર પદ્ધતિઓ;
 - vi. ચોક્કસ સમયગાળામાં નાણાકીય કરાર રદ કરવા માટેના ગ્રાહકના હકો; અથવા
 - vii. કોઈપણ કાયદા અથવા નિયમનો હેઠળ ગ્રાહકના હકો.

14. B.

- a. સભ્યએ નીચેની ચાલુ જાહેરાતો સાથે, ગ્રાહકને તેના પૂરી પાડવામાં આવતી નાણાકીય ઉત્પાદો અથવા નાણાકીય સેવાઓના લાભ પૂરા પાડવા જોઈશે -
 - i. જ્યારે ગ્રાહકને પ્રારંભમાં નાણાકીય ઉત્પાદો અથવા નાણાકીય સેવાઓ ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવે તે સમયે મુદ્દો 14.A હેઠળ જાહેરાત કરવાની આવશ્યકતા હતી તે માહિતીની કોઈપણ સામગ્રીમાં પરિવર્તન;
 - ii. ગ્રાહક દ્વારા રાખવામાં આવતી નાણાકીય ઉત્પાદની સ્થિતિ અથવા કામગિરી સંબંધિત માહિતી કારણ કે નાણાકીય ઉત્પાદ અથવા નાણાકીય સેવામાં હકો અથવા હિતોની આકારણી કરવાની જરૂરિયાત પડી શકે છે; અને
 - iii. કોઈપણ અન્ય માહિતી કે જેની સ્પષ્ટતા કરવામાં આવી હોય.
- b. ચાલુ જાહેરાત કરાવી જ જોઈશે -
 - i. કોઈપણ સામગ્રીમાં બદલાવ થાય ત્યાર પછિના વ્યાજબી સમયગાળામાં અથવા વ્યાજબી સમય અંતરાલોએ, જેમ લાગુ પડે એમ; અને
 - ii. લેખિતમાં અને એ રીતે કે તે શ્રેણીમાં આવતા ગ્રાહકો દ્વારા સમજી શકાય.

માર્જિન

15. સભ્ય અથવા એક્સચેન્જ અથવા SEBI દ્વારા વિવિધ સમયે ગ્રાહક જે સેગમેન્ટ(સ)માં ટ્રેડ કરે છે તેના માટે નક્કી કરાયેલા અને લાગુ પડતાં પ્રારંભિક માર્જિન, વિથ હોલ્ડીંગ માર્જિન, સ્પેશિયલ માર્જિન, અથવા આવા અન્ય માર્જિનને ગ્રાહકે ચૂકવવા પડશે. સભ્યને વધારાના માર્જિન (એક્સચેન્જ અથવા SEBI દ્વારા જરૂરી ન ગણવામાં આવ્યું હોય તો પણ) વસૂલવાની અબાધિત અને પૂર્ણ મંજૂરી છે અને ગ્રાહક નિયત સમયગાળામાં આ માર્જિન ચૂકવવા માટે બંધાયેલા છે.
16. ગ્રાહક સમજે છે કે તે તેના દ્વારા ચૂકવવામાં આવેલા માર્જિન તેની તમામ બાકી ચૂકવણીઓ માટે લાગુ પડતા નથી. સતત માર્જિન ચૂકવવા છતાં ગ્રાહક તેના ટ્રેડના સેટલમેન્ટ માટે (અથવા લેવા બંધાયેલ) તેમજ કોન્ટ્રાક્ટને લેવા/અપનાવવા માટે આ પ્રકારની ચૂકવણી કરવા માટે બંધાયેલો છે.

ટ્રાન્ઝેક્શન અને સેટલમેન્ટ

17. ગ્રાહકે કોમોડિટીઝ ડેરિવેટિવ્ઝ કોન્ટ્રાક્ટ ખરીદતી વખતે અથવા વેચતી વખતે લેખિતમાં ઓર્ડર આપવાનો રહેશે અથવા સભ્ય અને ગ્રાહક વચ્ચે થયેલી પારસ્પરિક સમજૂતી પ્રમાણે અન્ય કોઈ પ્રકારે ઓર્ડર આપવાનો રહેશે. આમ છતાં સભ્ય આ સંબંધિત નિયામક જરૂરિયાતોને સુનિશ્ચિત કરે છે અને તેનું પાલન કરે છે. સભ્યએ તે ગ્રાહકને આપવામાં આવેલા યુનિક ગ્રાહક કોડમાં જ ગ્રાહકના ઓર્ડર મૂકવામાં આવે અને ટ્રેડ કરવામાં આવે તે બાબત સુનિશ્ચિત કરવાની રહેશે.
18. સભ્યએ તેના ગ્રાહકને તમામ માહિતી ઉપલબ્ધ કરાવવી જોઈએ તથા ટ્રેડિંગ/સેટલમેન્ટ સાઈકલ, ડિલિવરી/પેમેન્ટના સમયપત્રક, અન્ય કોઈપણ પ્રકારના ફેરફારો અંગે સમયાંતરે ગ્રાહકને વિગતો આપવી જોઈએ, આની સામે ગ્રાહકની જવાબદારી એ રહે છે કે તે કરવામાં આવેલા ટ્રેડ સંબંધિત કોમોડિટી એક્સચેન્જના આ પ્રકારના તમામ સમયપત્રક/પ્રક્રિયાઓને પૂર્ણ કરે.
19. સભ્યએ એ બાબત સુનિશ્ચિત કરવાની રહેશે કે SEBIના નિયમો, પરિપત્રો, નોટિસ, માર્ગદર્શિકાઓ અને/અથવા એક્સચેન્જના નિયમો, વ્યપારના નિયમો પેટા-નિયમો, પરિપત્રો અને નોટિસમાં દર્શાવાયેલા હેતુ સિવાય તે ગ્રાહક દ્વારા જમા કરાવવામાં આવેલા નાણાંને એક અલગ ખાતામાં રાખે, પોતાના વ્યક્તિગત ખાતાથી તેને અલગ રાખે અથવા અન્ય ગ્રાહકના ખાતાથી પણ અલગ રાખે તથા સભ્ય આ નાણાંનો વ્યક્તિગત ઉપયોગ ન કરે અથવા અન્ય ગ્રાહક માટે પણ ઉપયોગ ન કરે.
20. જ્યારે એક્સચેન્જ(સ) પોતાની જાતે તમામ ટ્રેડ(સ)ને રદ કરે ત્યારે ગ્રાહક વતી કરવામાં આવેલા તમામ ટ્રેડ પણ વાસ્તવમાં રદ થયેલા ગણાશે, સભ્યએ તેમના ગ્રાહક(કો) સાથે સંબંધિત કોન્ટ્રાક્ટ(સ) રદ કરવા માટે બંધાયેલા હોય છે.
21. એક્સચેન્જ પર જે પણ લેવડ-દેવડ કરવામાં આવી હોય તે જ્યાં ટ્રેડ અમલમાં મુકાય છે તે એક્સચેન્જ દ્વારા જાહેર કરવામાં આવેલા નિયમો, પેટા-નિયમો અને વ્યપારના નિયમો તથા પરિપત્રો/નોટિસોને આધિન હોય છે, અને જ્યાં ટ્રેડ અમલમાં મુકાય છે તે એક્સચેન્જ દ્વારા નક્કી કરાયેલા પેટા-નિયમો અને વ્યપારના નિયમો પ્રમાણે આ પ્રકારના ટ્રેડ સાથે સંબંધિત તમામ પક્ષો કોર્ટના અધિકાર ક્ષેત્ર હેઠળ આવે છે, આ એક્સચેન્જના નિયમો, પેટા-નિયમો અને વ્યપારના નિયમો સંબંધિત જોગવાઈઓ તથા તે હેઠળ જાહેર કરવામાં આવેલા પરિપત્રો/નોટિસોને આધિન રહીને ટ્રેડ કરવામાં આવ્યું છે.

બ્રોકરેજ

22. ગ્રાહકે સમયાંતરે સભ્યને દલાલી અને લાગુ પડતી રકમ ચૂકવવાની રહેશે તેમજ આ ગ્રાહકના ખાતા, વ્યવહાર અને સભ્યએ તેના ગ્રાહકને આપેલી સેવાઓ ઉપર લાગુ પડે છે. સંબંધિત કોમોડિટીઝ એક્સચેન્જસના નિયમો, વ્યપારના નિયમો અને પેટા-નિયમો અને/અથવા SEBIના નિયમોમાં નક્કી કરાયેલી મહત્તમ દલાલીથી વધુ સભ્ય દલાલી વસૂલી શકે નહીં.

લિક્વિડેશન અને પોઝિશનની સમાપ્તિ

23. સભ્યના અન્ય હક્કો પ્રત્યે પૂર્વગ્રહ રાખ્યા વિના (મુદ્દાને આર્બિટ્રેશન (લવાઈ) સમક્ષ લઈ જવા સહિત) ગ્રાહકે એ બાબતની સમજ રાખવી જોઈએ કે માર્જિન અથવા અન્ય રકમ ન ચૂકવવાના તેમજ બાકીના દેવા ન ચૂકવવા વગેરે જેવા કિસ્સામાં સભ્ય ગ્રાહકની તમામ અથવા કોઈ એક પોઝિશનને લિક્વિડેટ/બંધ કરી શકે છે અને ગ્રાહકની જવાબદારીઓ/ફરજોની સામે આ પ્રકારે પોઝિશનના લિક્વિડેશન/બંધ કરી પોતાના લેણા સરભર કરી શકે છે. આ પ્રકારે લિક્વિડેશન/બંધ કરવાની કામગીરી દરમિયાન કોઈપણ પ્રકારે થયેલા નુકસાન અને નાણાકીય ચાર્જીસ ગ્રાહક પાસેથી વસૂલ કરવાના રહેશે.
24. ગ્રાહકના મૃત્યુ અથવા નાદારીના કિસ્સામાં તથા અન્ય કોઈ પરિસ્થિતિમાં નાણાં લેવામાં અને ચૂકવવામાં અથવા કોમોડિટીઝની ડિલિવરી અથવા તેને તબદીલ કરવામાં અક્ષમ હોવા તેમજ ખરીદી અથવા વેચવાનો ઓર્ડર આપ્યો હોય તેવાં કિસ્સામાં, ગ્રાહકના એસ્ટેટની સામે, જો કોઈ હોય તો સભ્ય ગ્રાહકની લેવડ-દેવડ બંધ કરીને નુકસાનીનો દાવો કરી શકે છે. ગ્રાહક અથવા તેના નમનિયુક્તિઓ, આનુગામી, વારસદારો અને નામે લેનાર વ્યક્તિ જો બાકીના લેણા નીકળે તો તે ચૂકવવા બંધાયેલા છે. ગ્રાહકે એ બાબતની નોંધ લેવી જોઈએ કે વારસદારની તરફેણમાં ભંડોળ/કોમોડિટીઝની તબદિલી માટે કાનૂની વારસાદાર સામે સભ્યની માન્ય મંજૂરી હોવી જોઈએ.

વિવાદનું નિરાકરણ

25. સભ્યએ દરેક લેવડ-દેવડ તેના મારફતે થઈ હોવાના કારણે ગ્રાહકની તકરાર નિવારણમાં સહકાર આપવો જોઈએ.
26. જ્યાં ટ્રેડ અમલમાં મુકાયો છે તે એક્સચેન્જસના નિયમો, પેટા-નિયમો અને વ્યપારના નિયમનો તથા સમયાંતરે જાહેર કરાયેલા પરિપત્રો/નોટિસો અને તેના અમલીકરણ હેઠળ ગ્રાહક અને સભ્યએ ડિપોઝિટ, માર્જિનના નાણા વગેરે સંબંધિત કોઈપણ પ્રકારના દાવા અને/અથવા વિવાદને મધ્યસ્થી (લવાઈ) પાસે લઈ જવા જોઈએ.
27. ગ્રાહક/સભ્ય સમજે છે કે સત્તાવાર પ્રતિનિધિ દ્વારા ગ્રાહક/સભ્યના વિવાદ, જો કોઈ હોય તો, તેના ઉકેલ માટે અપાયેલા સૂચનોના પાલન માટે ગ્રાહક/સભ્ય બંને બંધનકર્તા છે અને ગ્રાહક/સભ્ય વતીના પ્રતિનિધિ દ્વારા અપાયેલા સત્તાવાર પત્રની સૂચનાઓનો અમલ કરવાં બંધાયેલા રહેશે.
28. દરેક સભ્ય પાસે અસરકારક ફરિયાદ નિવારણ તંત્ર હોવાની જરૂરિયાત કે જે તેના બધા ગ્રાહકો દ્વારા એક્સેસિબલ હોય
- a. સભ્ય પાસે તેના દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવતી નાણાકીય ઉત્પાદો અથવા નાણાકીય સેવાઓના સંબંધમાં તેના ગ્રાહકો પાસેથી આવતી ફરિયાદો મેળવવા અને તેના નિવારણ માટેની અસરકારક પદ્ધતિ હોવી જ જોઈશે, અથવા તેના વતી તત્કાલીન અને વ્યાજબી રીતે.
 - b. ગ્રાહક સાથે સંબંધ શરૂ થવા પર, અને એવા સમયે કે જ્યારે ગ્રાહક દ્વારા માહિતીની જરૂરિયાત હોય, ત્યારે સભ્યએ ગ્રાહકને આની જાણ કરવી જ જોઈશે -
 - i. ગ્રાહકની કોઈપણ ફરિયાદોના નિવારણની માંગ કરવાનો અધિકાર; અને

- ii. સભ્ય દ્વારા તેના ગ્રાહકો પાસેથી ફરિયાદો મેળવવા અને તેના નિવારણ માટે અનુસરવામાં આવતી પદ્ધતિઓ.

29. A. ગ્રાહક માટે સલાહ સુગમતા

અનુકૂળ એવી સલાહ મેળવવાનો હક ગ્રાહકના સંબંધિત વ્યક્તિગત સંજોગો પ્રમાણે હોય છે, જેમકે ગ્રાહકની નાણાકીય સ્થિતિ અને જરૂરિયાતો. આ જવાબદારીઓ એવા વ્યક્તિઓને લાગુ પડે છે કે જે ગ્રાહકો માટે સલાહ આપે છે અને નિયામકે નાણાકીય ઉત્પાદો અને સેવાઓ કે જે આવશ્યક પણે સલાહ માટે આપવા માટે જરૂર છે તેની સ્પષ્ટ કરેલ હોય શકે છે.

a. સભ્યએ -

- i. ગ્રાહક સંબંધિત વ્યક્તિગત સંજોગો વિશે યોગ્ય અને પર્યાપ્ત જાણકારી મેળવવા માટે તમામ પ્રયાસો કરવા જોઈએ; અને
 - ii. સુનિશ્ચિત કરો કે આપવામાં આવેલ સલાહ ગ્રાહક માટે સંબંધિત વ્યક્તિગત સંજોગોની યોગ્ય વિચારણા પછી અનુકૂળ છે.
- b. જો તે વ્યાજબી રીતે સભ્યને સ્પષ્ટ છે કે ગ્રાહક વિશેની વ્યક્તિગત સંજોગોમાં સંબંધિત ઉપલબ્ધ માહિતી અપૂર્ણ અથવા અચોક્કસ હોય, સભ્યએ અપૂર્ણ અથવા અચોક્કસ માહિતીને આધારે પ્રક્રિયા કરવાના પરિણામો માટે ગ્રાહકને ચેતવવા જોઈએ.
- c. જો ગ્રાહક નાણાકીય ઉત્પાદન અથવા નાણાકીય સેવા કે જે સભ્ય ગ્રાહક માટે બિનજરૂરી છે એમ નક્કી કરે તે મેળવવાનો ઇરાદો કરે, સભ્યએ -

- i. સ્પષ્ટ લેખિત અને ગ્રાહક દ્વારા સમજી શકાય એ મૂજબ ગ્રાહક માટે તેની સલાહ જણાવી જ જોઈએ; અને
- ii. અને મુદ્દો 29.A.અનુ પાલન થયા બાદ અને ગ્રાહક પાસેથી લેખિત સ્વીકૃતિ મેળવ્યા બાદ જ ગ્રાહક દ્વારા વિનંતિ કરવામાં આવેલ નાણાકીય ઉત્પાદન અથવા નાણાકીય સેવા પૂરી પાડી શકાય છે.

30. હિતના સંઘર્ષ સાથે કામ કરવું

ગ્રાહક અને સભ્યના હિતો વચ્ચેના કોઈપણ સંઘર્ષના કિસ્સામાં, ગ્રાહકોના હિતોને પ્રાધાન્ય આપવામાં આવશે.

a. સભ્યએ -

- i. હિત સંબંધિત કોઈપણ સંઘર્ષ માહિતી, કોઈપણ સંઘર્ષરત મહેનતાણું કે જે સભ્યને મળ્યું હોય અથવા ગ્રાહકને સલાહ આપવા બદલ મેળવવાની અપેક્ષા હોય તે સહિત ગ્રાહકને પૂરી પાડવી જોઈએ; અને
 - ii. ગ્રાહકોના હિતને પ્રાધાન્ય આપવું જોઈએ કે જો સભ્ય જાણે છે, અથવા વ્યાજબી રીતે આ વચ્ચેના સંઘર્ષો વિશે જાણવું જોઈએ કે -
 1. પોતાનું જ હિત અને ગ્રાહકના હિતમાં; અથવા
 2. સંબંધિત સભ્યના હિતમાં અને ગ્રાહકના હિતમાં, કે જ્યાં સભ્ય નાણાકીય પ્રતિનિધિ હોય.
- b. 16a.i. હેઠળની માહિતી ગ્રાહકને લેખિતમાં અથવા ગ્રાહક દ્વારા સમજી શકાય એ રીતે આપવી જોઈશે અને ગ્રાહક પાસેથી માહિતી પ્રાપ્ત થયેલ છે તેની લેખિત સ્વીકૃતિ મેળવવાની જોઈશે.
- c. આ વિભાગમાં "સંઘર્ષરત મહેનતાણું"નો અર્થ કોઈપણ લાભ, કે જે નાણાકીય અથવા બિન-નાણાકીય, સભ્ય દ્વારા ગ્રાહકો સિવાયની વ્યક્તિઓ પાસેથી મેળવવામાં આવેલ હોય, વ્યાજબી રીતે ગ્રાહકને સભ્ય દ્વારા આપવામાં આવતી સલાહથી અસર થવાની ધારણા પરિસ્થિતિ હેઠળ એમ થાય છે.

સંબધ સમાપ્તિ

31. સભ્યની નાદારી, મૃત્યુ, રાજીનામા અથવા હકાલપટ્ટી તેમજ એક્સચેન્જ દ્વારા તેનું પ્રમાણપત્ર રદ કરવામાં આવે તે બાબતો સહિત કોમોડીટીઝ એક્સચેન્જના સભ્ય તરીકે કોઈપણ કારણોસર સભ્યના સભ્યપદને સ્થગિત કરી દેવામાં આવે તો સભ્ય અને ગ્રાહક વચ્ચેના આ સંબંધો રદ થઈ જાય છે.
32. સભ્ય, અધિકૃત વ્યક્તિ અને ગ્રાહક સામેના પક્ષને લેખિતમાં નોટિસ આપીને ઓછામાં ઓછા એક મહિના બાદ બહારના કોઈ પક્ષને કંઈપણ કારણ આપ્યા વિના તેમના વચ્ચેના સંબંધોને રદ કરવાનો હક્ક ધરાવે છે. સંબંધોમાં આ પ્રકારની સમાપ્તિ થતાં પહેલાંની પક્ષના તમામ હક્કો, જવાબદારીઓ અને ફરજો તેમજ લેવડ-દેવડ સંબંધિત અસ્તિત્વમાં રહે છે અને બંને પક્ષો અથવા તેમના વારસદારો, અમલકર્તાઓ, સત્તામંડળ, કાનૂની પ્રતિનિધિઓ અથવા આનુગામી કોઈપણ સંબંધિત કેસ દરમિયાન તેના માટે એકબીજા સાથે જોડાયેલા રહે છે.
33. અધિકૃત વ્યક્તિના મૃત્યુ/નાદારી અથવા બોર્ડ સાથે તેના રજીસ્ટ્રેશનને રદ કરવા અથવા કોમોડીટીઝ એક્સચેન્જ દ્વારા અધિકૃત વ્યક્તિ ની માન્યતા રદ કરવી અને/અથવા સભ્ય દ્વારા અધિકૃત વ્યક્તિ સાથેનો કરાર રદ કરવા સહિતના કોઈપણ કારણો અંગે ગ્રાહકને તેની જાણકારી આપવાની રહેશે અને આવા કિસ્સામાં ગ્રાહક સભ્યના સીધા ગ્રાહક બની જશે, ઉપરાંત સભ્ય, અધિકૃત વ્યક્તિ અને ગ્રાહકના તમામ 'હક્કો અને ફરજો' દસ્તાવેજની તમામ જોગવાઈઓ અમલમાં રહેશે, જ્યાં સુધી ગ્રાહક ઓછામાં ઓછા એક મહિનાના સમયગાળા પ્રમાણે સંબંધો સમાપ્ત કરવા અંગે સભ્યને લેખિતમાં નોટિસ ન આપે ત્યાં સુધી આ અમલી રહેશે.

વધારાના હક્કો અને ફરજો

34. SEBI અને જે એક્સચેન્જ ઉપર ટ્રેડ અમલમાં મુકાઈ હોય તેના દ્વારા જાહેર કરાયેલા નિયમો, વ્યપારના નિયમો, પેટા-નિયમો, પરિપત્રો, નોટિસ અને માર્ગદર્શિકા પ્રમાણે સભ્ય અને ગ્રાહકે સમયાંતરે તેમના ખાતાની પતાવટ કરવાની રહેશે.
35. સભ્યએ એક્સચેન્જ દ્વારા નક્કી કરાયેલા ફોર્મેટ પ્રમાણે સમયાંતરે તેના ગ્રાહકો માટે કોન્ટ્રાક્ટ નોટ ઈશ્યૂ કરવાની રહેશે, જેમાં ઓર્ડર નંબર, ટ્રેડ નંબર, ટ્રેડ સમય, ટ્રેડ કિંમત, ટ્રેડ જથ્થો, ડેરિવેટિવ્ઝ કોન્ટ્રાક્ટની વિગતો, ગ્રાહક કોડ, બ્રોકરેજ, અન્ય તમામ ચાજુર્સ તથા એક્સચેન્જ દ્વારા નિયત કરાયેલા ચોક્કસ સમયગાળામાં અન્ય તમામ વિગતો સહિત લેવડ-દેવડની દરેક વિગતોનો સમાવેશ થાય છે. સભ્યએ કામકાજના 24 કલાક દરમિયાન રોકાણકારને લેવડ-દેવડની કોન્ટ્રાક્ટ નોટ ફાઈ કોપી અને/અથવા ડિજિટલ સહીનો ઉપયોગ કરીને ઇલેક્ટ્રોનિક રીતે મોકલવાનું રહેશે.
36. સભ્યએ સંબંધિત એક્સચેન્જ કે જ્યાં ટ્રેડ અમલમાં મુકાઈ હોય ત્યાંથી પેઆઉટની રિસિપ્ટ સાથે ગ્રાહકને ભંડોળની ચૂકવણી થાય ત્યારે અથવા કોમોડીટીઝની ડિલિવરી કરી શકે છે સિવાય કે જે એક્સચેન્જ ઉપર ટ્રેડ અમલમાં મુકાઈ હોય તેના દ્વારા સમયાંતરે નક્કી કરાયેલા એક્સચેન્જ નિયમો, પેટા નિયમો, વ્યપારના નિયમો અને પરિપત્રોને આધિન અને ગ્રાહક દ્વારા નક્કી કરવામાં આવ્યું હોય.
37. જે એક્સચેન્જ ઉપર ટ્રેડ અમલમાં મુકાઈ હોય તેના દ્વારા નિયત કરાયેલા સમયગાળા દરમિયાન સભ્યએ ફંડ અને કોમોડિટીઝ આ બંનેનું સંપૂર્ણ 'સ્ટેટમેન્ટ ઓફ એકાઉન્ટ' નિયત સમયગાળા અને ફોર્મેટમાં તેના ગ્રાહકને મોકલવાનું રહેશે. વધુમાં, સ્ટેટમેન્ટમાં એવું પણ દર્શાવેલું હોવું જોઈએ કે જો સ્ટેટમેન્ટમાં કોઈ ભૂલ હોય તો જ્યાં વેપાર કરવામાં આવ્યો હોય ત્યાં સભ્ય (સ્ટોક બ્રોકર) ને તે અંગેની રસીદમાંથી સંબંધિત એક્સચેન્જ દ્વારા સમયાંતરે નિયત કરેલા સમયની અંદર ગ્રાહક, સ્ટેટમેન્ટમાં તેની જાણ કરશે.

38. સભ્યએ દૈનિક ધોરણે ગ્રાહકોને માર્જિન સ્ટેટમેન્ટ મોકલશે. માર્જિન સ્ટેટમેન્ટમાં બીજી બાબતોની સાથે સાથે કોલેટરલ ડિપોઝિટ, કોલેટરલનો ઉપયોગ અને કોલેટરલ સ્ટેટસ (ઉપલબ્ધ બેલેન્સ / ગ્રાહકની બાકી રકમ) સાથ રોકડની બાબતે બ્રેક અપ, ફિક્સ્ડ ડિપોઝિટ રિસિપ્ટસ (FDR), બેન્ક ગેરંટી, વેઅર હાઉસ રિસિપ્ટ અને સિક્યોરિટીઝનો સમાવેશ થઈ શકે છે.

39. ગ્રાહકે એ બાબત સુનિશ્ચિત કરવાની રહેશે કે તેની પાસે કાનૂની ક્ષમતા, તેનો ઉપયોગ અને સભ્ય સાથે સંબંધ કરવામાં પોતાની ફરજો અને બાંધધરીને નિભાવવા માટે સક્ષમ છે. તમામ લેવડ-દેવડ સંબંધિત બાબતો પૂર્ણ થાય તે સુનિશ્ચિત કરવાની તમામ પ્રક્રિયાઓ થવી જોઈએ અને ગ્રાહકે આ પ્રકારના વ્યવહાર કરતાં પહેલાં પ્રક્રિયાઓને પૂર્ણ કરવાની રહેશે.

40. સભ્ય પોતાનું સભ્યપદનું સમર્પણ કરે તો, સભ્ય રોકાણકર્તાને જો કોઈ હોય તો તે દાવાઓને આમંત્રણ આપી જાહેર નોટિસ આપશે. એક્સચેન્જના ટ્રેડિંગ સિસ્ટમ પર ચલાવાતા વ્યવહારોને લગતા દાવાના કિસ્સામાં ખાતરી કરો કે ગ્રાહક નક્કી સમયગાળામાં અને સહાયક દસ્તાવેજો સાથે એક્સચેન્જ સાથે દાવો નોંધાવે.

41. A. અયોગ્ય વર્તન સામે રક્ષણ જેમાં ભ્રામક વર્તણૂક અને અપમાનજનક વર્તનનો સમાવેશ થાય છે

- a. નાણાકીય ઉત્પાદનો અથવા નાણાકીય સેવાઓ સંબંધમાં અયોગ્ય વર્તન પ્રતિબંધિત છે.
- b. "અયોગ્ય વર્તન"નો અર્થ સભ્ય અથવા તેના નાણાકીય પ્રતિનિધિ દ્વારા સભ્ય દ્વારા કૃત્ય અથવા ચૂક કે જે નોંધપાત્રરીતે નબળું હોય અથવા નોંધપાત્રરીતે ઘટે તેવી શક્યતા છે, ગ્રાહકની માહિતગાર ટ્રાન્ઝેક્શનલ નિર્ણય લેવાની ક્ષમતા અને તેમાં સમાવિષ્ટ છે -
 - i. 41.B મુદ્દા હેઠળ ભ્રામક વર્તન
 - ii. 41.C મુદ્દા હેઠળ અપમાનજનક વર્તન
 - iii. આવા અન્ય વર્તન કે જેની સ્પષ્ટા કરી શકાય.

41. B.

- a. નિર્ધારક પરિબળ સંબંધમાં સભ્ય અથવા તેના નાણાકીય પ્રતિનિધિ દ્વારા આચર ભ્રામક છે જો તે ગ્રાહકના ટ્રાન્ઝેક્શનલ નિર્ણય લેવા માટેનું કારણ બની શકે કે જે ગ્રાહકે અન્યથા ન લીધેલ હોય, અને આચરણમાં સમાવિષ્ટ છે -
 - i. ગ્રાહકને અચોક્કસ માહિતી અથવા માહિતી કે જેને સભ્ય અથવા તેના નાણાકીય પ્રતિનિધિને લાગે કે સાચી નથી તે પૂરી પાડવી; અથવા
 - ii. ભ્રામક રીતે ગ્રાહકને સચોટ માહિતી પૂરી પાડવી.
- b. મુદ્દો 41.B.a હેઠળ વર્તન ભ્રામક છે કે નહિ તે નક્કી કરવા, નીચેના પરિબળોને "નિર્ધારક પરિબળો" તરીકે ગણવામાં આવે છે -
 - i. નાણાકીય ઉત્પાદ અથવા નાણાકીય સેવાના તેની વિશેષતાઓ, લાભો અને ગ્રાહકોને જોખમો સહિતની મુખ્ય લાક્ષણિકતાઓ;
 - ii. ચોક્કસ નાણાકીય ઉત્પાદન અથવા નાણાકીય સેવા માટે ગ્રાહકની જરૂર અથવા ગ્રાહક માટે ટકાઉપણું;
 - iii. નાણાકીય ઉત્પાદ અથવા નાણાકીય સેવા માટે કરવામાં આવતી વિચારણા અથવા જે રીતે વિચારણા કરવામાં આવે છે;

- iv. નાણાકીય કરારમાં અસ્તિત્વ, બાકાત અથવા કોઈપણ શબ્દ અસર; કે જે નાણાકીય કરાર સંદર્ભમાં સામગ્રી શરત છે;
- v. સભ્યની ઓળખ, નિયામક સ્થિતિ અને જોડાણ સહિત સભ્યની પ્રકૃતિ, વિશેષતાઓ અને હકો; અને
- vi. કોઈપણ કાયદા અથવા નિયમનો હેઠળ ગ્રાહકના હકો.

41. C.

- a. સભ્ય અથવા તેના નાણાકીય પ્રતિનિધિનું વર્તન નાણાકીય ઉત્પાદન અથવા નાણાકીય સેવા સંબંધમાં અપમાનજનક છે જો તે -
 - i. જબરદસ્તી અથવા અનુચિત પ્રભાવનો ઉપયોગ થાય છે; અને
 - ii. ગ્રાહક દ્વારા અન્યથા ન લેવાયેલ હોય તેવા ટ્રાન્ઝેક્શનલ નિર્ણય લેવાનું કારણ બને અથવા બની શકે તેઈ શક્યતા છે.
- b. વર્તન જબરજસ્તીનું અથવા અનુચિત પ્રભાવનો ઉપયોગ કરે છે તે નક્કી કરવામાં, નિમ્ન લિખિતને ધ્યાનમાં લેવાવું જ જોઈએ -
 - i. સમય, સ્થાન, પ્રકૃતિ અથવા આચાર દ્રઢતા;
 - ii. જોખમી અથવા અપમાનજનક ભાષા કે વર્તનનો ઉપયોગ;
 - iii. ગ્રાહકની કોઈ ખાસ કમનસીબી અથવા સંજોગોમાં શોષણ, કે જેના વિશે સભ્યને જાણ હોય, તેનો ઉપયોગ કી ગ્રાહકના નાણાકીય ઉત્પાદન અથવા નાણાકીય સેવા સંબંધમાં નિર્ણયને પ્રભાવિત કરવું;
 - iv. સભ્ય દ્વારા લાદવામાં કોઈપણ બિન કરાર અવરોધો જે જ્યાં ગ્રાહક નાણાકીય કરાર હેઠળ અધિકારો નો ઉપયોગ ઈચ્છે છે, જેમાં સમાવિષ્ટ છે -
 - v. નાણાકીય કરાર સમાપ્ત કરવાનો હક;
 - vi. અન્ય નાણાકીય ઉત્પાદન અથવા અન્ય સભ્ય પર ખસવાનો અધિકાર અને
 - vii. કયા સંજોગોમાં ધમકી આપવામાં આવે છે તેને આધારે કોઈપણ પગલાં લેવાની ધમકી.

ઇલેક્ટ્રોનિક કોન્ટ્રાક્ટ નોટ્સ (ECN)

- 42. જો ગ્રાહક કોન્ટ્રાક્ટ નોટ ઇલેક્ટ્રોનિક રીતે મેળવવાનો વિકલ્પ પસંદ કરે તો તેણે સભ્યને યોગ્ય ઈ-મેઈલ આઈડી (ગ્રાહક દ્વારા બનાવવામાં આવેલ) સભ્યને (કૃપા કરી જોડાણ 3નું પરિશિષ્ટ A જૂઓ) આપવાનું રહેશે. સભ્યએ સુનિશ્ચિત કરવાનું રહેશે આ સંબંધિત સમય સમયે જારી કરવામાં આવેલ નિયમો/વ્યપાર નિયમો/ પેટા નિયમો/ પરિપત્રો અનુસરવામાં આવે છે. ગ્રાહક પત્ર દ્વારા ઈ-મેઈલ આઈડીમાં ફેરફાર અંગે સભ્યને માહિતી આપી શકે છે. જો ગ્રાહકે ઈન્ટરનેટ ટ્રેડિંગનો વિકલ્પ પસંદ કર્યો હોય તો તેણે ગ્રાહક આધારિત યુઝર આઈડી અને પાસવર્ડનો ઉપયોગ કરીને સિક્યોર એક્સેસ દ્વારા ઈ-મેઈલ આઈડીમાં બદલાવ અંગેનું સૂચન આપવું જોઈએ.
- 43. સભ્યએ એ બાબત સુનિશ્ચિત કરવાની રહેશે કે ઈ-મેઈલ દ્વારા મોકલવામાં આવેલા તમામ ECN ડિજિટલ રીતે સહી કરેલા, એનક્રિપ્ટ, નોન-ટેમ્પરેબલ અને IT એક્ટ, 2000ની જોગવાઈઓનું પાલન કરતાં હોય. જો ECN ઈ-મેઈલ દ્વારા એક એટેચમેન્ટમાં મોકલવામાં આવ્યું હોય તો એટેચ કરેલી ફાઈલ પણ ડિજિટલ સિગ્નેચર સાથે, એનક્રિપ્ટ અને નોન-ટેમ્પરેબલ હોવી જોઈએ.

44. ગ્રાહકે એ બાબતની નોંધ રાખવાની રહેશે કે સભ્ય દ્વારા આપવામાં આવેલ બાઉન્સ મેઈલ નોટિફિકેશનથી કોન્ટ્રેક્ટ નોટની ડિલિવરી ગ્રાહકના ઈ-મેઈલ આઈડી ઉપર જોવા મળશે.
45. સભ્ય એક્સચેન્જ દ્વારા નક્કી કરાયેલી પદ્ધતિ અનુસાર અને IT એક્ટ, 2000 ની જોગવાઈઓનું પાલન કરવા તથા SEBI/કોમોડીટીઝ એક્સચેન્જ દ્વારા સમયાંતરે જાહેર કરવામાં આવેલા નિયમો/ પરિપત્રો/માર્ગદર્શિકાઓ પ્રમાણે ECN અને ઈ-મેઈલની પહોંચ સોફ્ટ અને નોન-ટેમ્પરેબલ રીતે સાચવી રાખવાની રહેશે. ડિલિવરીનો પુરાવો એટલે કે કોન્ટ્રાક્ટ નોટ મોકલતી વખતે તૈયાર થયેલા લોગ રિપોર્ટને સભ્યએ SEBI/કોમોડીટીઝ એક્સચેન્જ દ્વારા જારી કરવામાં આવેલ વિસ્તૃત નિયમો/ પરિપત્રો/માર્ગદર્શિકાઓ મૂજબ ચોક્કસ સમયગાળા સુધી સાચવવાના રહેશે. લોગ રિપોર્ટ કોન્ટ્રાક્ટ નોટની વિગતો ધરાવતો હોવો જોઈએ કે જે ગ્રાહકને ડિલિવર થયો નથી અથવા ઈ-મેઈલ મળ્યો નથી કે બાઉન્સ બેક થયો છે. સભ્યએ SEBI/કોમોડીટીઝ એક્સચેન્જ દ્વારા જારી કરવામાં આવેલ વિસ્તૃત નિયમો/પરિપત્રો/માર્ગદર્શિકાઓ અનુસાર નિયત સમયગાળાની અંદર બાઉન્સ મેઈલની રિસિપ્ટ મેળવવાનું સુનિશ્ચિત કરવા માટે શક્ય હોય તેટલાં પ્રયત્નો કરવા જોઈએ.
46. જે ગ્રાહકે ઇલેક્ટ્રોનિક માધ્યમ દ્વારા કોન્ટ્રાક્ટ નોટ મેળવવાનો વિકલ્પ પસંદ કરતા નથી તેમને સભ્યએ સતત ભૌતિક રીતે કોન્ટ્રાક્ટ નોટ મોકલવાની રહેશે. જ્યારે ગ્રાહકને ECNની ડિલિવરી ન થઈ હોય અથવા ગ્રાહકના ઈ-મેઈલ આઈડી દ્વારા તેને નકારી દેવામાં (ઈ-મેઈલ બાઉન્સ થવા) આવ્યું હોય ત્યારે સભ્યએ SEBI/કોમોડીટીઝ એક્સચેન્જની નિયમનો/ નિયમો, પેટા નિયમો, વ્યપારના નિયમો અને પરિપત્રો હેઠળ ચોક્કસ સમયગાળામાં ગ્રાહકને ભૌતિક કોન્ટ્રાક્ટ નોટ મોકલવાની રહેશે અને આ પ્રકારની ભૌતિક કોન્ટ્રાક્ટ નોટની ડિલિવરીનો પુરાવો સાચવવાનો રહેશે.
47. ગ્રાહકને ECNની વિગતો મોકલવાની સાથે-સાથે સભ્યએ વેબસાઈટ ઉપર પણ ECNની વિગતો પ્રસિદ્ધ કરવાની રહેશે, ગ્રાહક વેબસાઈટ ઉપર પણ સુરક્ષિત રીતે આ વિગતો જોઈ શકે તે માટે ગ્રાહકને યુનિક યુઝર નેમ અને પાસવર્ડ આપવાનો રહેશે, આ સાથે ગ્રાહક ઇલેક્ટ્રોનિક રીતે કોન્ટ્રાક્ટ નોટ સેવ કરે અને/અથવા તેની પ્રિન્ટ આઉટ લઈ શકે તેવો પણ વિકલ્પ આપવાનો રહેશે.
48. ઇલેક્ટ્રોનિક કરાર નોંધ (ECN) ગ્રાહક પાસેથી મેળવવામાં આવેલ ઘોષણાપત્ર કે જે ઇલેક્ટ્રોનિક સ્વરૂપમાં કોન્ટ્રેક્ટ નોટ પ્રાપ્ત કરવા માટે પસંદ કર્યું હોય. જ્યાં સુધી ગ્રાહક સાથે રદ કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી ઘોષણાપત્ર માન્ય રહેશે.

કાયદો અને અધિકાર ક્ષેત્ર

49. આ દસ્તાવેજમાં ઉલ્લેખ કરાયેલા ચોક્કસ હક્કો ઉપરાંત સભ્ય, અધિકૃત વ્યક્તિ અને ગ્રાહક અન્ય હક્કો પણ અજમાવવાના હકદાર છે અને જે એક્સચેન્જમાં ગ્રાહકે ટ્રેડ કરવાનું પસંદ કર્યું હોય તેના નિયમો, પેટા-નિયમો અને વ્યપારના નિયમો તેમજ SEBI દ્વારા નિયમો હેઠળ જાહેર કરાયેલા પરિપત્રો/નોટિસો ગ્રાહક અને સભ્યને લાગુ પડે છે.
50. આ દસ્તાવેજની જોગવાઈઓ હંમેશા સરકારના જાહેરનામા, અન્ય નિયમો, માર્ગદર્શિકાઓ અને SEBI દ્વારા જાહેર કરાયેલા પરિપત્રો/નોટિસ તેમજ જ્યાં ટ્રેડ અમલમાં મુકાઈ હોય તે સંબંધિત કોમોડીટીઝ એક્સચેન્જના નિયમો, વ્યપારના નિયમો અને પેટા-નિયમોને આધિન છે અને તે જે-તે સમયે લાગુ રહેશે.
51. સભ્ય અને ગ્રાહક આર્બિટ્રેશન એન્ડ કન્સિલેશન એક્ટ, 1996 હેઠળ આર્બિટ્રેટર(સ) દ્વારા લેવાયેલા નિર્ણયને સ્વીકારવા બંધાયેલા છે. જો કોઈ પક્ષને આર્બિટ્રેશનના નિર્ણયથી સંતોષ ન થાય તો જ અપીલ કરવાની જોગવાઈ પણ છે.

52. આ દસ્તાવેજમાં ઉપયોગમાં લેવાયેલા શબ્દો અને પ્રતિક્રિયાઓ કે જેને અહીં વ્યાખ્યાયિત કરવામાં નથી આવ્યાં, પરંતુ તેનો મતલબ એક્સચેન્જસ/SEBI દ્વારા જાહેર કરાયેલા નિયમો, પેટા-નિયમો અને નિયમનો/ વ્યપારના નિયમો તેમજ પરિપત્રો/ નોટિસના પ્રમાણે જ થશે.
53. સભ્ય દ્વારા પોતાની મેળે/ બિન-ફરજિયાત ઉમેરવામાં આવેલા દરેક કલમ/દસ્તાવેજો એક્સચેન્જસ/SEBIના નિયમો, વ્યપારના નિયમો/નોટિસ/પરિપત્રોથી વિપરીત હોવા જોઈએ નહીં. આ પ્રકારના જાતે ઉમેરવામાં આવેલી કલમો/દસ્તાવેજ(જો) 15 દિવસની અગાઉની નોટિસથી બદલી શકાય છે. એક્સચેન્જસ/SEBI દ્વારા હક્કો અને ફરજોમાં કરાયેલા કોઈપણ પ્રકારના બદલાવ અંગે ગ્રાહકનું ધ્યાન દોરવાનું રહેશે.
54. જો SEBIના નિયમો અથવા જ્યાં ટ્રેડ અમલમાં મુકાઈ હોય તે કોમોડિટીઝ એક્સચેન્જસના પેટા-નિયમો, નિયમો અને વ્યપારના નિયમોમાં પક્ષોના હક્કો અને ફરજોમાં કોઈપણ પ્રકારના ફેરફાર અથવા બદલાવ કરવામાં આવે તો આ દસ્તાવેજમાં દર્શાવેલા હક્કો અને ફરજોમાં પણ તે ફેરફારો અથવા બદલાવને સમાવિષ્ટ કરવામાં આવશે.
55. સભ્યોએ દર મહિને તેમના ગ્રાહકોને એકાઉન્ટ સ્ટેટમેન્ટ મોકલવા જરૂરી છે.

સભ્ય દ્વારા ગ્રાહકને ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવતી ઈન્ટરનેટ અને વાયરલેસ ટેકનોલોજી આધારિત ટ્રેડિંગ સુવિધા
(‘હક્કો અને ફરજો’ દસ્તાવેજ(જો)માં ઉલ્લેખ કરાયેલી તમામ કલમો લાગુ પડશે.

વધુમાં, નીચે દર્શાવવામાં આવેલી કલમો પણ લાગુ પડશે.)

1. સભ્ય વાયરલેસ ટેકનોલોજીના ઉપયોગ દ્વારા ઈન્ટરનેટ બેઝ્ડ ટ્રેડિંગ (IBT) અને કોમોડિટીઝ ટ્રેડિંગ સુવિધા ઉપલબ્ધ કરાવવા માટે લાયક છે, જેમાં મોબાઇલ ફોન, લેપટોપ સહિત ડેટા કાર્ડ કે જેમાં ઈન્ટરનેટ પ્રોટોકોલ (IP)નો ઉપયોગ થાય છે તેનો સમાવેશ થાય છે. સભ્યએ વાયરલેસ ટેકનોલોજીના ઉપયોગથી ઈન્ટરનેટ બેઝ્ડ ટ્રેડિંગ/કોમોડિટીઝ ટ્રેડિંગ સંબંધિત SEBI અને એક્સચેન્જસ દ્વારા સમયાંતરે નક્કી કરેલી તમામ બાબતોને પરિપૂર્ણ કરશે.
2. ગ્રાહક કોમોડિટીઝમાં રોકાણ/ટ્રેડિંગ કરવાની ઈચ્છા ધરાવે છે અને આ હેતુ માટે કે ઈન્ટરનેટ આધારિત ટ્રેડિંગ સુવિધા અથવા વાયરલેસ ટેકનોલોજીના ઉપયોગ દ્વારા કોમોડિટીઝમાં ટ્રેડિંગ કરવાની ઈચ્છા રાખે છે. સભ્યએ ગ્રાહકને સભ્યની IBT સર્વિસ ઉપલબ્ધ કરાવવી જોઈએ અને એક્સચેન્જસ/SEBI દ્વારા નક્કી કરાયેલા નિયમો પ્રમાણે સભ્યની IBT વેબસાઇટ ઉપર મૂકવામાં આવેલી શરતો અને નિયમો તેમજ SEBI/એક્સચેન્જસની જોગવાઈઓ અનુસાર ગ્રાહકે સભ્યની આઈબીટીનો ઉપયોગ કરવો જોઈએ.
3. સભ્યએ વાયરલેસ ટેકનોલોજી/ઈન્ટરનેટ અથવા અન્ય કોઈ ટેકનોલોજી મારફતે કોમોડિટીઝમાં ટ્રેડિંગ સાથે સંકળાયેલા વિશેષતાઓ, પરિબળો, જોખમો, જવાબદારીઓ, ફરજો અને લાયાબિલિટી સંબંધિત તમામ જાણકારીઓ ગ્રાહકના ધ્યાને લાવવી જોઈએ, આ ઉપરાંત ગ્રાહક દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાતી અન્ય ટેકનોલોજી અંગે સભ્ય દ્વારા ધ્યાન દોરવું જોઈએ.
4. સભ્યએ ગ્રાહકને એ બાબતની જાણકારી આપવી જોઈએ કે સભ્યની IBT સિસ્ટમ પોતાની મેળે પ્રારંભિક પાસવર્ડ તૈયાર કરે છે અને તેની પાસવર્ડની નીતિ એક્સચેન્જસ/SEBIના નિયમો પ્રમાણે ઘડવામાં આવી હોય છે.
5. યુઝરનેમ અને પાસવર્ડની ગુપ્તતા જાળવવા માટે ગ્રાહક જવાબદાર હોય છે અને સભ્યની IBT સિસ્ટમનો ઉપયોગ કરીને ગ્રાહકના યુઝરનેમ અને/અથવા પાસવર્ડનો ઉપયોગ કરીને અન્ય કોઈ વ્યક્તિ અથવા અનધિકૃત વ્યક્તિ દ્વારા કરાયેલા તમામ ઓર્ડર અને લેવડ-દેવડ માટે ગ્રાહક સંપૂર્ણપણે જવાબદાર રહે છે. વધુમાં, ગ્રાહકને ટેકનોલોજીની અધિકૃતતા અને તેમજ વાયરલેસ ટેકનોલોજીના ઉપયોગ દ્વારા ઈન્ટરનેટ ટ્રેડિંગ/કોમોડિટીઝ ટ્રેડિંગ સંબંધિત કડક કોમોડિટીઝ પગલા અંગેની જાણકારી હોય છે તેમજ તેણે એ બાબતની જાણકારી પણ રાખવાની હોય છે કે ગ્રાહક પોતે અને/અથવા તેના અધિકૃત પ્રતિનિધિ અન્ય કોઈ વ્યક્તિ તેમજ કર્મચારીઓ અને સભ્યના ડિલર્સ સમક્ષ પાસવર્ડની જાણકારી આપે નહીં, તે બાબત સુનિશ્ચિત કરવાની રહે છે.
6. જો ગ્રાહક પોતાનો પાસવર્ડ ભૂલી જાય, સભ્યની IBT સિસ્ટમમાં સિક્યોરિટીમાં ખામી જણાય, શંકાસ્પદ ફેરફારો નોંધે, પોતાના યુઝરનેમ/પાસવર્ડ/એકાઉન્ટમાં બિનસત્તાવાર એક્સેસ થયું હોવાનું નોંધે તો તેણે આ બિનસત્તાવાર ઉપયોગની તમામ વિગતો, તારીખ, પ્રકાર અને લેવડ-દેવડ સંબંધિત તાત્કાલિક સભ્યને લેખિતમાં જાણકારી આપવાની રહેશે.

7. ગ્રાહક વાયરલેસ ટેકનોલોજીના ઉપયોગ દ્વારા ઇન્ટરનેટ/કોમોડિટીઝ ટ્રેડિંગ દ્વારા ઓર્ડર આપવા સાથે સંકળાયેલા તમામ જોખમોથી સંપૂર્ણપણે માહિતગાર છે અને તેને સમજ છે. ગ્રાહકના યુઝરનેમ/પાસવર્ડના ઉપયોગથી કરવામાં આવતી કોઈપણ લેવડ-દેવડ માટે ગ્રાહક સંપૂર્ણપણે જવાબદાર છે.
8. ગ્રાહકની અરજીને આધારે સભ્યએ ઓર્ડર/ટ્રેડ સંબંધિત પુષ્ટિ ઈમેઈલ દ્વારા તેને મોકલવાની રહેશે. ગ્રાહકને એ બાબતની જાણકારી છે કે ઓર્ડર/ટ્રેડ પુષ્ટિ પણ વેબ પોર્ટલ ઉપર આપવામાં આવે છે. જો ગ્રાહક વાયરલેસ ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ કરતો હોય તો સભ્ય ગ્રાહકના ડિવાઈસ ઉપર જ ઓર્ડર/ટ્રેડ પુષ્ટિ સંબંધિત માહિતી મોકલી શકે છે.
9. ગ્રાહકને એ બાબતની જાણકારી છે કે ઇન્ટરનેટ ઉપર ટ્રેડિંગ સાથે ઘણાં અનિશ્ચિત પરિબળો અને જટિલ હાર્ડવેર, સોફ્ટવેર, સિસ્ટમ, કમ્યુનિકેશન લાઈન, પેરિફેરલ વગેરે સંકળાયેલા હોય છે, જેના કારણે અવરોધો સર્જવાની શક્યતાઓ રહેલી હોય છે. સભ્ય અને એક્સચેન્જ આમાં કોઈપણ પ્રકારનું પ્રતિનિધિત્વ કરતાં હોતા નથી અથવા ખાતરી આપતા નથી કે ગ્રાહકને કોઈપણ પ્રકારના અડચણ વિના સભ્યની IBT સર્વિસ દરેક સમયે ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવશે.
10. કોઈપણ પ્રકારે ગ્રાહક/સભ્ય/એક્સચેન્જ ખાતે લિન્ક/સિસ્ટમ ખોરવાઈ જવાને કારણે સભ્યની IBT સિસ્ટમ રદ થઈ જવા, અવરોધ સર્જાવા, ઉપલબ્ધ ન હોવી અથવા તે ખોરવાઈ જવા અથવા સર્વિસ અથવા એક્સચેન્જની સેવાઓ અથવા સિસ્ટમ અથવા પોતાના ઓર્ડર ઉપર અમલીકરણ ન થવાના કિસ્સામાં ગ્રાહકના ઓર્ડર પર અમલીકરણ ન થવાના કિસ્સામાં ગ્રાહક એક્સચેન્જ અથવા સભ્ય ઉપર દાવો કરી શકશે નહીં, આમાં સભ્ય/એક્સચેન્જના અંકુશમાં ન હોય તેવા કારણોનો સમાવેશ થાય છે.